

„**Chłopi**” to powieść społeczno-obyczajowa **Władysława Stanisława Reymonta** publikowana w odcinkach w latach 1902–1908 w „Tygodniku Ilustrowanym”, wydana w latach 1904–1909^[1] w Warszawie w wydawnictwie „Gebethner i Wolff”.

Pisarz otrzymał za ten utwór literacką Nagrodę Nobla w 1924. Powieść ukazuje życie społeczności zamieszkującej wieś Lipce na przestrzeni czterech pór roku.

Akcja utworu trwa od wczesnej jesieni do późnego lata następnego roku. Powieść ta jest skarbnicą ludowych obrzędów, tradycji i zwyczajów.

Pierwsza część powieści rozgrywa się w weekend na początku września we wsi Lipce. Staruszka Agata idzie na żebry do miasta, żeby nie być ciężarem dla rodziny. Mija ją ksiądz, który daje jej złotówkę. Jest on drugą najważniejszą osobą we wsi, zaraz po wójcie. Wszyscy okazują mu szacunek. Tuż za nim najważniejszą osobą jest **Maciej Boryna**, który jest najbogatszym chłopem w całych Lipcach. Maciej to wdowiec, któremu wiosną zmarła druga żona. Ksiądz spaceruje po jego polu, gdzie trwają wykopki. Przy ciężkiej pracy kobiety plotkują o "urokach" rzuconych na ludzi przez Dominikową oraz o jednej z najpiękniejszych dziewcząt we wsi - **Jagnie**. Synowa Boryny - **Hanka** zostaje zawołana do chorej krowy, która na skutek działań Borowego, padła. Boryna decyduje, aby ją dobić, by się nie męczyła, a sam złoży skargę do sądu na dziedzica za poniesioną stratę. Boryna co dzień idzie na drzemkę. W tym czasie opiekę nad gospodarstwem poleca swojemu synowi **Antkowi**, który nie może znieść tego, że ojciec traktuje go jak parobka. Maciej po drzemce idzie do wójta, ponieważ jego dawna służąca Jawka oskarżyła go o ojcostwo jej dziecka. Wójt poradził Maciejowi, aby znów

się ożenił. Boryna mając 58 lat, obawia się, że nie znajdzie odpowiedniej partii, jednak wójt ma dla niego piękna kandydatkę – Jagnę, mającą dopiero 19 lat. Boryna po rozmowie rozmyśla o majątku Jagny, korzyściach ze ślubu i swojej pozycji we wsi.

W sobotę Maciej po rozdzieleniu prac wyjeżdża do miasta. Boryny domyśla się, że **Jawkę** ktoś namówił na to, aby go oskarżyć i zrobić mu tym samym złość. Szykując się do drogi powrotnej, zaprasza **Paczesiową -Dominikową**, czyli matę Jagny do wspólnej jazdy. W czasie drogi rozmawiają o sprawach wsi i o ponownym jego małżeństwie.

W niedzielę parobek Boryny - Kuba daje księdzu kuropatwy, które nielegalnie zabił w lesie. Otrzymał za nie złotówkę. Po mszy w kościele Boryna i Antek kłócą się, że razem z żoną są tylko dla niego siłą roboczą nie rodziną. Antek ma pretensje, że Maciej sam podejmuje wszystkie decyzje. W karczmie Żyd Jankiel proponuje mu, że kupi od niego kuropatwy i namawia go na upolowanie czegoś większego i co najgorsze do kradzieży. Kuba, oburzony jego propozycją, upija się. Mieszkańcy szykują się na ostatni jarmark. Boryna spotyka tam Jagnę. Kupuje jej wstążkę, a potem w prezencie daje jej barwną chustę. Na wsi trwają swaty Boryny z Jagną. Jagna godzi się na małżeństwo z Maciejem, gdyż tak chce jej matką, a ona liczy się z jej zdaniem. Nieoczekiwaniu pomiędzy Antkiem, a Jagną rozwija się romans. Wszyscy zajęci swataniem Boryny i Jagny nic nie zauważają. Młoda panna ustala warunki wesela, ślubu i zapasu morgów dla Jagusi. Boryny przepisał Jagnie sześć morgów, co wywołało złość Antka, zarówno o ziemię jak i o to, że ojciec żeni się z jego kochanką. Chce walczyć z Maciejem, co bardzo krytykuje ksiądz. Mimo tego Antek wdaje się w bójkę z ojcem, przez co został wyrzucony wraz z żoną i z dziećmi z gospodarstwa.

Pierwszy tom "Chłopów" kończy się hucznym i wystawnym weselem. **Kuba** w czasie wesela leży w stajni postrzelony w nogę w czasie polowania, do którego namówił go Żyd. Niestety nikt nie może mu pomóc, a on nie chce jechać do szpitala. Kuba postanowił sam sobie uciąć nogę. Wykrwawiając się, umiera myśląc o przysmakach na weselu.

W 1922 r. na podstawie powieści nakręcono film pt. *Chłopi*, a w 1972 r. powstał serial telewizyjny pt. *Chłopi*. Rok później stworzono kinową wersję serialu.

opracował Michał Ugorny